

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE SÖNDAGSMAGASIN.

(No 45. Utkommer hvarje Söndag. Götheborg den 5 November 1854. Pris för år: 6 R:dr 32 sk. B:co. VIII årgången)

Öfverste Fredrik Grach.

Fredrik Grach.

Bland de många utländska officerare, som tjena i turkiska armén och lemnat densamma väsendtliga tjänster i utbildningen af de olika vapenslagen, nämnes isynnerhet en Preussare vid namn Fredrik Grach. Han nämndes först i Times' korespondenser från Silistria, hvarest han vid sidan af Mussa Pascha, denna fästnings tappre kommandant, gjorde de väsendtligaste tjänster.

Grach åtföljde år 1841 en premierlöjtnant och trenne underlöjtnanter från Berlin till Turkiet; här skulle de tjena som instruktörer. Då kriget utbröt, gjorde sig Grach, genom sin skicklighet, synnerligen märkbar och i Silistria kommanderade han denna fästnings artilleri, likasom han också mycket förstärkte fästningsverken.

Fredrik Grach är son af medicinalrådet Grach i Trier, som år 1819 dog derstädes. Hans mor är dotter till appellationsrådet

Linz och lefver ännu i Trier; af hans begge systrar lefver den ena i Coblenz, den andra i Brüssel.

År 1841 om hösten gick han, som sagdt, såsom underofficer vid ridande artilleribrigaden från Berlin till Constantinopel, der han anställdes i turkiska armén såsom instruktör. År 1848 återkallad till Preussen, utträdde han helt och hållet ur preussisk tjänst och ingick formligt i turkiska armén. Vid sitt afsked tillades han sekundlöjtnants rang. År 1850 anträdde han, sedan han redan år 1847 af sultanen hade erhållit Nischan-Ifterdar, en permissionsresa till sitt hemland; i Triest gifte han sig, men hans fru dog snart efter återvändandet till Constantinopel. Tillfölje af hans förtjenster vid belägringen af Silistria befordrades han till öfverste och dog i Rustschuck den 23 Augusti d. å. 42 år gammal, i ett anfall af cholera.

Ett kapital för fruntimmer.

Under loppet af de senare femtio åren äro vi komne derhän att bilda det qvinliga könet blott för salongen. I samma mån uppfostran började blifva en större allmän fördel, ville man icke heller utesluta qvinnan derifrån, utan låta henne genom själskrafternas utveckling ernå ännu ett högre steg på kulturens väg; dock anvisade man henne företrädesvis att hylla det sköna. Man ålade henne att utbilda sitt förnuft, för att derigenom höja hennes smak för utbildade talenter, alldenstund begreppet om en sak alltid stegrar vår njutning; men under det man utstofferade henne med sådana blommar, lärde man henne också, att med denna prydnad vilja behaga och öppnade härigenom för nennes fåfänga en alldeles ny bana.

Den romantiska skolan dog ut, karlarne vexte upp i en annan riktning; — men qvinnorna förblefvo på samma ståndpunkt. Gå vi in uti ett lånbibliothek och se den massa af romaner, som flutit ur qvinnopennor, så skola vi finna, att kärleken och all-

tid åter kärleken är det stora thema, som de behandla. Skriftställarinnorna äro sitt köns representanter, som låna det ord som de andra för det mesta i tysthet erkänna och eftersinna, och det tadel, som karlarne i dessa verk uppbära, nemligen att de icke älska tillräckligt, tillgifvet, uppoffrande, finner en återklang i alla qvinliga hjertan. Att qvinnorna icke likasom karlarne, de der gifva sig ut för att ega ett sundare omdöme, och som akta jorden, hvilken de tråda under sina fötter, såsom sin stora moder, icke hylla denna nya tidsrigtning, det torde väl blott tillskrivas deras uppfostringssystem.

Den vanliga frasen är, att man i nuvarande tid har mycket att vänta af en flicka; hon måste förstå musik, språk och vara kunnig uti mångahanda små konster. Detta kallar man en god uppfostrans fordringar, och tillerkänner den flicka, som hunnit denna ståndpunkt, benämningen af en ganska bildad flicka. Men häruti gör man henne orätt. Bildning kan bestå utan språk och utan talenter, bildning angår den inre människan, allt efter som denna har riktat och ordnat gången af sina tankar. Bildning är således i ordets egentliga mening sjelfuppfostran, och denna erfordrar tysta stunder, en redogörelse med sig sjelf, en vaksamhet öfver så väl handling som tankar, en sträng pröfning, om man hvarje dag har motsvarat de anspråk, som man kan göra på sig sjelf. — Vill man tillika utveckla skönhetsinnet, så måste detta befordra bildningen; ty all sedlighet är skön, och hvarje lefnad, som motsvarar sitt stora mål, är skön.

Hvarje mensklig individ måste i första rummet anse förädlingen af sig sjelf som sin lefnads mål, ty blott då, när hvar och en söker att dana af sig sjelf det högsta, som dess natur kan uppnå, ledes hela menskligheten på vägen till en fullkomligare tillvaro. I andra rummet måste man fästa afseende på de personer, som utgöra vår närmaste omgifning. Qvinnornas sfer är hemmet; barnens vård och uppfostran åligger dem, de må nu vara gifte eller icke. I uppfyllandet af dessa pligter måste de söka sin lefnads uppgift. Små sorger och små besvär tråda dem öfverallt tillmöte och blifva för dem en källa till de skönaste fröjder, om de i rätt sinne underkasta sig desamma. Att finna ett arbete, som skänker oss belåtenhet, och som jem-

te egen tillfredsställelse tillika lofvar oss andras bifall, detta är egentligen den enda sanna lyckan. Systemet för vår nuvarande uppfostran har mer eller mindre beröfvat qvinnorna denna tillfredsställelse, och dermed borttryckes under deras fötter grundstödet för sjelfaktning. Mödrarna hafva kommit till den föreställning, att en flicka, när hon vuxen inträder i sällskapslivet, måste väcka uppseende, för att derigenom behaga karlarne. Af denna orsak bortödes hela den sköna ungdomstiden med att undervisa henne i saker, som uti ingen flickuppfostran borde vara hufvudsak. Den man, som väljer henne till maka, är icke alltid en vän af musik, ännu mindre skall han bry sig om att med henne tala främmande språk; men väl kan det göra honom lycklig, om hon förnuftigt ingår på hans intressen, om hon med omsorg förestår hans hus, så, att hans inkomst, huru stor eller liten denna är, räcker till för deras ömsesidiga behof. Denna punkt är väl den svåraste i hvarje nytt inrättadt hushåll och värd en allvarsam betraktelse.

Manuen förvärfvar penningar; på hustruns lott faller utgifternas detalj, hon har att öfverväga, huru mycket hon kan afse till än det ena, än det andra, att hela hushållet ändamålsenligt kan inrättas. Ett äktenskaps lycka beror oändligt mycket på denna förmåga. Lyxen i vårt lefnadsätt har ty värr stigit till en ofantlig hög grad, och nästan dagligen stegrar den våra anspråk! Våra embetsmäns inkomster deremot äro i många fall hvad de voro för femtio år sedan, och äfven i andra lefnadsställningar finna vi samma förhållande. En familjs våning måste nu vara betydligt större än förr; sällskapsrum få ej saknas och hushyrorna stiga med hvarje år. Barnens uppfostran har blifvit mycket dyrare; såväl döttrar som söner måste hafva privat undervisning. Der hvarest förr en tjenstpiga var tillräcklig, finner man nu två; och bland tio mödrar ger nu knappt en sitt barn di. En annan viktig punkt är fruns toalett, som står i samma förhållande till inkomsterna som mannens cigarrökande. Ingen fru kan numera gå ut utan sidenkläder, hvita glacehandskar och bastnäsdukar, om hvilka saker våra mormödrar icke visste att de hörde till lifvets förnödenheter.

Faller det nu en man in att sälta bo, under omständigheter, för hvilka hans far-

far utan betänkande gjorde det, så har han husligt elände i perspektiv der, hvarest hans farfar lefde i välstånd. Ty huru kunde det vara annorlunda, alldenstund inkomsterna äro desamma, under det att utgifterna hafva fördubblat sig. Besparingar, som våra mormödrar välvisligen använde, kunna vi af våra talentfulla unga damer icke vänta. Tvätten, som enligt gammal sed öfvertogs af moder och dotter, öfverlemnas nu åt främmande händer; ty vår dameverlds nerver nuförtiden tåla icke vattenången. De hafva till och med icke lärt sig att göra sina egna kläder, dertill hålla de en sömmerska. Husbondens fina skjortor köpas i en butik, under det att det var våra mödrars stolthet att förfärdiga desamma med egna händer och det med mycken konstfärdighet. Barnen blifva påklädda af ett tjenstehjon och förde att spatsera, hvarigerom de lära sig råa seder och ett dåligt språk; men denna pligt kunde modren sjelf icke öfvertaga. Till och med sina talenter, det enda, som hennes uppfostran gaf henne, söker hon icke att använda till nytta; ty musiken har småningom blifvit öfvergifven, språken har hon glömt och af kärlek till sina barn kan hon nu icke åno lära dem.

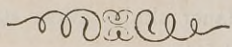
År förflyta, ungdomens första tjusning är borta, och samma fru, den vi som flicka kallade talentfull, förekommer oss nu ofantligt tråkig, och endast i stånd att med sqvaller och dumt prat fylla de stunder, hon vill ega åt sitt nöje. Hennes själ har icke sökt någon näring, alldenstund hennes uppfostran icke hos henne ingjutit något behof deraf, och af lefnad sökte hon ibland en bok, men som blott fick vara någon kärleksroman, som icke kunde gifva någon allvarsammare rigtning åt hennes tankar. Under ledningen af en sådan moder uppverer nu den nya generationen.

En annan mörk punkt i denna husliga bild är ytterligare fattigdomen, som här fördold dödar med giftig tand. Skenet skall räddas, man har en ställning i verlden att representera. Sålunda fattas det beslut, att hemligen umbära, och hvad man på Jetta sätt insparar, tärer ofta på lifsådern. Att den fysiska människan härvid skall nju'a ett friskt, glädt sinne är icke att tänka på, och den moraliska vinner i sanning lika så lite. Denna snålhet i allt, detta eviga räknande och beräknande gör den unga själen så ondt, att den i förtid

krossas. Att be en vän följa med hem för att med familjen förtära ett mål af hvad huset förmår, det vågar han icke; ty det skall ju förblifva en hemlighet hvad man här uppdukar. På en handling af välvilja eller människokärlek är icke att tänka.

Döttrarne vilja besöka en bal, men hafva inga kläder. De sy hemligen för en butik, och begagna förtjensten till anskaffande af denna brokiga grannlåt, med hvilken de vilja pråla i sällskapet. Om någon här visste, huru de förvärfvat denna grannlåt, så skulle de af blygsel sjunka ned i jorden; men man vet det icke, och så dansa de med denna lögn i hjertat en cotillon för världen. Kanske faller det just i dag en ung man in att förälska sig i henne och erbjuda sin hand; huru kan då flickan handla annorlunda, än gladt gripa det tillfälle, som förer henne bort från föräldrahemmet, der hon blifvit en börda. Gud vare lofvad för en egen härd! suckar hon, och återfinner vid densamma hela kedjan af sorger, som hon hoppades lemnas bakom sig. Detta är följden af vår nuvarande flickuppföstran.

Den som icke skådar in uti sig sjelf, skådar icke heller rundt omkring sig och fältet för sina närmaste åligganden och saknar mod, att med kraftig vilja öppna sina ögon.

Äro planeterna bebodde?

När vi under en stjernklar natt vandra i det fria och höja våra blickar upp till himmelen, skall nästan i hvarje sinne, som icke helt och hållet är tillslutet för eftertankan, mången fråga alltid ånyo tränga sig på oss. Äro dessa lysande kroppar, som i en så tallös mängd smycka firmamentet, befolkade med varelser, begåfvade likasom vi, med förnuft att upptäcka det obekanta, med känsla att älska det beslägtade, och med fantasi, att, i sitt ändlösa sträfvande efter fullkomlighet, tillägna sig dens egenskaper, hvilkens verk himlarne äro? Har Han, som skapade människorna lägre än englarne, för att begåfva dem med förmågan att upptäcka det ljus, uti hvilket han klädt sig som i en mantel, också skapat andra varelser, begåfvade med liknande krafter och liknande bestämmelse, med herraväldet öfver hans händers verk? Och äro dessa lysande kulor, som i tyst majestät rulla fram i den omätliga rymden, vistelseort för dylika väsen? Detta är frågor, för hvilka hvarken de trängande göromålen eller nöjenas lockelser helt

och hållet kunna tillsluta det menliga sinnet.

De, som blott hafva en ytlig kunskap om dessa naturens föremål, skola genast vända sig till ett teleskop i den mening, att en direkt undersökning kunde fortast afgöra frågan. Men detta skulle vara helt och hållet fruktlost. Så stor än detta instruments kraft är, så räcker det dock ej till att gifva en tillfredsställande upplösning på sådana frågor. Hvertill kan väl ett teleskop vid undersökningen af en himlakropp eller öfverhufvud af ett så aflägsset föremål gagna? Det kan blott till en ringa del förkorta afståndet, och till och med härvid måste det enligt sin natur blifva bristfälligt; ty det skall aldrig blifva i stånd att rycka allt det närmare ögat, som blott på närmare håll kan blifva synligt.

Men vi skola för ro skull antaga, att vi kunde begagna ett teleskop, som förstora de föremålet tusen gånger; hvad vunno vi härvid? Det skulle visserligen bringa oss de föremål, som vi önskade undersöka, tusende gånger närmare och på detta vis sätta oss i stånd att på samma sätt undersöka dem, som om vi utan teleskop kunde göra det, när afståndet förringades en tusendedel. Skulle detta för vårt ändamål vara af någon väsentlig nytta? Vi taga t. ex. månen, som bland himlakropparne stå vår jord närmast. Dess afstånd från jorden utgör ungefär 50,000 mil. Teleskopet skulle alltså närma oss månen ända till 50 mils afstånd. Men skulle vi på ett afstånd af 50 mil tydligen eller till och med blott otydligen kunna urskilja en meniska, en häst, en elefant eller något annat naturföremål? Säkert icke. Men låtom oss nu taga en af planeterna. Den närmast jorden är Mars, och dess afstånd utgör ungefär 10 millioner mil. Det af oss antagna teleskopet skulle alltså bringa oss honom på ett afstånd af 10,000 mil. Men hvad tro vi oss kunna upptäcka på ett dylikt afstånd? Planeten Venus är på sitt närmaste afstånd blott aflägsnad 6 mill. mil från jorden; men då är dess mörka sida vänd åt oss. Men såsnart en betydligare del af dess upplysta sida blir synlig, uppgår dess afstånd till icke mindre än Mars'. Alla andra planeter äro på det närmaste afståndet ännu vida mer aflägsnade ifrån oss. Alldenstund fixstjernorna befinna sig på ett ännu oändligt större afstånd från jorden än den aflägsnaste planet, så är det ändamålslost att här ens nämna dem.

Det är klart, att teleskopet i den frågan, som här närmast sysselsätter oss, om planeterna likasom jorden äro bebodde, icke kan gifva oss någon omedelbar upplysning. Men om äfven vetenskapen icke positivt be-

svarar sådana frågor, så lemna den oss dock tillräckligt facta, som åtminstone sannolikt kunna förklara dessa frågor. Ställningarne och rörelserna, den fysiska karakteren och den röl, som de olika planeterna spela i solsystemet, gifva tillräckliga hvilopunkter, för att kunna göra sig en temligen tydlig bild om himlakropparnas beskaffenhet.

Vi skola i detta afseende först betrakta en grupp af planeter, som för den påfallande likhet, de hafva med jorden, företrädesvis kallas jordplaneter. Dessa äro Mercurius, Venus och Mars. De vända sig med jorden omkring solen och, i jämförelse med andra delar af solsystemet, i vida ringare afstånd från solen. Senare skola vi utsträcka våra undersökningar äfven till de aflägsnare planeterna och de öfrige stjernorna.

Om vi betrakta jorden såsom en boningsort för människor och andra levande varelser, så varseblifva vi bland massan af anordningar en ömsesidig öfverensstämmelse, som endast kan härflyta från en allmän mekanisk lag, genom hvilken rörelserna och förändringarna i rent af materielt afseende regeras. I de bekvämligheter, som jorden för vårt uppehälle i så rikligt mått erbjuder, se vi skaparens välgörande afsigter i ett klarare ljus, än till och med de stora fysiska och mekaniska lagarne kunde gifva oss, huru viktiga och betydningfulla de än kunna vara. Om vi i hela medvetandet af våra naturliga anlag, våra böjelser och lidelser, vår mottaglighet för glädje och sorg, kort sagt för vår fysiska organisation, plötsligen försattes på denna sköna jord; med sin balsamiska luft, med sitt rena, genomskinliga vatten, sin lefnadsglada och sköna djur- och plantverld, sin tilldragningskraft med afseende på vår egen kropp, som i och för sig är tillräcklig för att gifva oss den erforderliga fastheten, utan att dock beröfva oss magten till en friare och hastigare rörelse, denna jord med sin omvexling af ljus och mörker, hvarigenom vår muskelkraft tillåtes att återhämta den nödvändiga hvilan efter arbetet, med sin behagliga omvexling af årstiderna och väderleken, som för vår organisation så ändamålsenligt är inrättad: — kunna vi väl förneka oss den tankan, att denna jord uteslutande blifvit beredd för oss?

Om alltså vetenskapens iakttagelser på hvarje planet, som lik vår egen löper i regelmessiga perioder omkring solen, i hvarje afseende hänvisa till liknande inrättningar; om vi finna bevis för, att de äro byggde, uppvärmda, upplyste och utstyrde på liknande sätt; att genom samma sol frambringas samma omvexling af ljus och mörker, samma omvexling af årstider, samma mångfald af klimater, samma fördelning af land och vatten: kunna vi då väl draga i tvifvel, att sådana världskroppar äro bestämde till vistelseorter för väsenden, som i många afseenden måste likna oss sjelva? Den starka förmodan, som stödjer sig på en dylik analogi, förvandlas till en moralisk visshet, när vi af ovederläggliga grunder erfara, att dessa kroppar utgått från samma skapares hand som skapade den öfriga världen. Detta är den hänvisning som vetenskapen gifver vid handen öfver denna intressanta fråga. Vi skola afkläda den dess skolform, för att göra den så åskådlig som möjligt för alla.

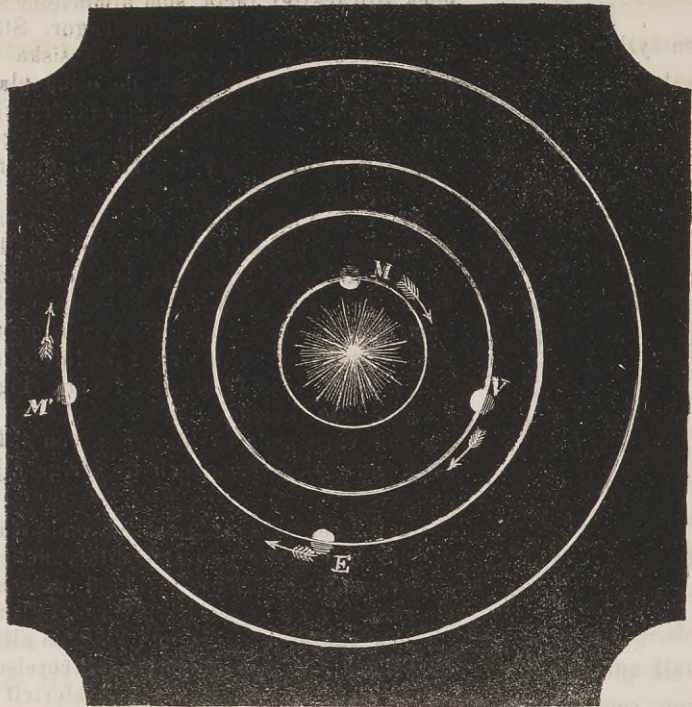

Fig. 1.

Om vi noggrannare betrakta en plan öfver solsystemet, och i synnerhet öfver den del af detsamma, på hvilken vi företrädesvis önska att hänleda våra läsares uppmärksamhet, så skulle i första rummet den tanken uppstå, att jorden blott är en del af en klass af världar, hvartill äfven de tre andra planeterna tillhörde. Man betrakte den bifogade planen fig. 1, som framställer hvarje planets olika ställningar i sitt lopp omkring solen. Merkuri's ställning är betecknad med *M*, Venus' med *V*, jordens med *E* och Mars' med *M'*. Cirklarne framsrälla den bana, på hvilken de röra sig omkring solen, hvilken senare har blifvit framställd i midten.

Dessa fyra himlakroppar öro alla klotformiga och äro med afseende på storleken icke betydligt olika hvarandra. De röra sig omkring solen som deras gemensamma medelpunkt i cirkellinier och något så när på samma bana. Den tanken ligger mycket nära, att dessa fyra himlakroppar kunna höra till samma kläss; dock se vi i naturens verkstäder de afsigter, som genom den gemensamma karakteren i dessa planeters cirkelrörelse omkring solen, skola vinnas.

Om vi göra afseende på organiserade väsendens egenskaper och i synnerhet den animaliska och vegetabiliska världen på jorden, så finna vi, att bibehållandet af deras kroppsliga välbefinnande väsendtligen beror på det förhållande, hvori naturens begge stora principer, ljus och värme, tillföras dem. Skulle desse eller ock blott en af dem vara underkastad en ovanlig omvexling, så skulle detta rakt upphäfva dessa *varelser* bestånd. Det gifves å ena sidan en köldgrad och å

andra en värmeegrad, vid hvilken ingen organisk varelse kan utstå; dessutom äro ännu trängre gränser bestämde, för att frambringa en temperatur, som helt och hållet motsvarar djur- och plantverldens olika klassers fysiska helsa. Samma förhållande eger rum med ljuset, hvars för starka intensitet är likaså oförenligt med organiska varelsers välbefinnande som en fullkomlig brist.

När vi nu se, huru nödvändig en likformig fördelning af ljus och värme är för de varelsers välbefinnande som

befolka jorden, så ledas vi ganska naturligt derhän att undersöka de medel och vägar, genom hvilka dessa nödvändiga lifsprinciper tillföras dem. Hade vi i vår närhet en eld, som på samma gång meddelade oss ljus och värme, och efter hvilken vi efter omständigheter voro nödgade att fortfarande förändra vår ställning, för att från denna eld på en gång mottaga värme och ljus, skulle vi då kunna välja någon annan än en cirkelformig rörelse? Detta är också det sätt, på hvilket jorden rör sig, och på samma vis hålla sig också de tre andra planeterna i en cirkelrund rörelse omkring den gemensamma källan för ljus och värme, hvarvid de alltid bibehålla samma afstånd. *)

Alldenstund denna rörelse med afseende på jorden är ett medel till ett viktigt ändamåls vinnande, så rättfärdigar analogien den slutsats, att samma cirkelformiga rörelse också hos de andra planeterna tjénar till ernåendet af samma ändamål. Men, skall man invända, äro icke dessa planeter i olika afstånd från solen, och måste man ej antaga, att, om också hvarje planet för sig betraktad genom sin cirkelrörelse likformigt förses med ljus och värme, styrkan deraf i jämförelse med andra skall blifva så utomordentlig olik, att hvarje analogi dem emellan måste förfalla?

Härpå svara vi med den anmärkning, att

*) Planeternas rörelse omkring solen visar vid noggrann undersökning ingeu sträng cirkelrund, utan mera en oval form; men den senare afviker i grunden så litet från cirkelformen, att ett vanligt öga knappt skulle kunna varseblifva densamma. Vi antaga därför här planeternas rörelse som en fullkomlig cirkellinie.

vid iakttagandet af ljusets och värmens inflytande på en planet det alls icke kommer an ensamt på dess afstånd från solen. Det är ju bekant, att den genom solstrålarne frambragta värmen är beroende af luftens täthet, som omgifver föremålen. Så finna vi uti vår egen atmosfär temperaturen på stora höjder betydligt lägre än uti de djupare delarne af vår jordkropp, därför att luften på dessa höjder blir så tunn, att den icke kan samla och behålla den från solen utstrålade värmen. Vi kunna alltså lätt tänka oss, såsnart vi på de öfrige planeterna antaga en dylik atmosfär som på vår jord, att densammans täthet regleras så, att den solen närmast stående planeten, hvilken alltså erhåller starkaste hettan, underkastas likasålitet en för hög temperatur, som den aflägsnaste, hvilken erhåller de svagaste ljusstrålarne; likasom vi på de höga bergens toppar i de tropiska nejderna finna temperaturen så låg som i mången polarnejd. Man inser alltså, att verkningen af planeternas olika afstånd från solen kunna jemnas och mildras. Medlen härtill bestå uti atmosfärens tillstånd, såsom vi genast skola se.

Vi vända nu först tillbaka till betraktandet af solljuset. Solljusets styrka omvexlar genom sitt afstånd precis i samma förhållande som värmens, och dagsljuset på hvarje enskild planet skulle alltså stå precis i samma förhållande som solens synbara storlek. Men ett föremåls storlek aftager och tilltager som man vet i samma mån som vi närma oss till eller aflägsna oss från detsamma. Stå vi nära invid en ballong, som just göres färdig till uppstigande, så synes den oss i jättelika dimensioner; men se vi den uppstigande i luften, så krymper den småningom ihop till blott en liten punkt.

Alldenstund vi känna Merkurius' och Venus' afstånd från jorden, så är intet lättare, än att genom beräkning finna solens synbara

storlek huru denna storlek framställer sig på hvarje enskild planet; ty den synbara genomskärningen måste noggrannt aftaga i samma förhållande som solens afstånd tilltager, och omvänt. På detta sätt finna vi solens relativa storlek så som hon visar sig för ögat från de olika planeterna, ungefär så som vi på

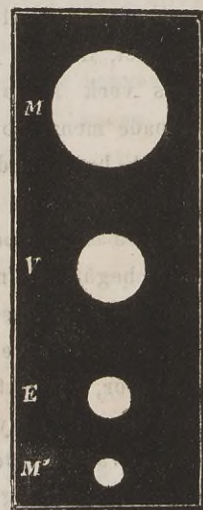

Fig. 2.

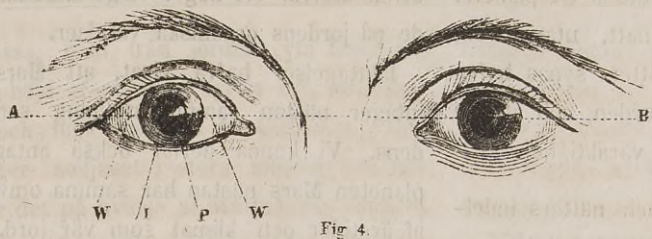

Fig. 4.

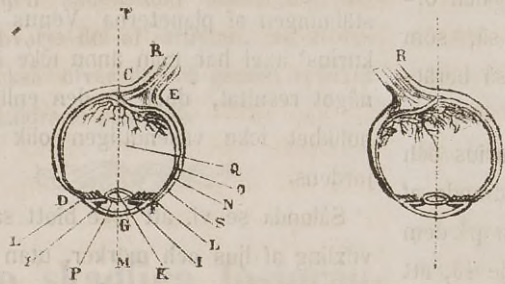

Fig. 3. och 4.

fig. 2 hafva framställt, hvarest *E* föreställer solskifvan sedd från jorden, *M* från Merkurius, *V* från Venus och *M'* från Mars.

Solens ljus på Merkurius blir alltså starkare än på Venus; på den senare blir det starkare än på jorden, på denna åter starkare än på Mars, alldenstund dessa särskilda planeters afstånd från solen tilltager i stigande progression; och häraf skulle man åter komma till den slutsats, att ljuset på Mars skulle vara för svagt och på Merkurius för starkt för ögat,

Ett ytligt betraktande af ögats byggnad och funktioner skall deremot visa, huru lätt sådana svårigheter kunna aflägsnas. Upptagandet af ljuset, är beroende (under föröfrigt enahanda förhållande) af pupillens storlek, hvilken, sedd utifrån, har ytterst en ringformig svart fläck, men som i verkligheten är ett cirkelrundt hål, genom hvilket ljuset tränger in i det inre af ögat och der officerar nervhinnan, som fortplantar intrycket vidare in i hjernan och frambringar synkänslan.

Detta torde kanske genom fig. 3 och 4 blifva tydligare, af hvilka den förra framställer ögats gestalt, och den senare en sektion af ögonstenen, uti en genom den punktera-

de linien *AB* antydd horisontel linie. Linien *P* (fig. 3) antyder pupillen, *I* Iris, en pupillen omgivande kulört ring, och *W* det hvita i ögat. Vid fig. 4 betecknar *P* pupillen, *I* Iris och *N* och *O* den såkallade näthinnan, hvilken, full af nerver och blodkärl, fyller det inre af ögat. Det från *MG* igenom pupillen inträngande ljuset och som går igenom den fullkomligt genomskinliga vätskan i ögat, faller på näthinnan och frambringar en känsla af syn. Ljusets skenbara klarhet beror alltså ovedersägligt af den massa lysstrålar, som gå igenom pupillen och af näthudens känslighet, på hvilken det verkar.

Om vi alltså tänka oss ögonens pupiller hos invånarne på Venus eller Merkurius i samma förhållande mindre eller på Mars större än *E*, mindre än *V* och *M* (fig. 2) och större än *M'* är, så skulle med näthinnans lika känslighet solljusets klarhet visa sig likadant på alla dessa planeter. Eller vilja vi antaga ögats pupiller af samma storlek, så skulle samma verkan frambringas, om man tänkte sig näthinnans olika grader af känslighet såsom bestående på de fyra nämnde planeterna.

Med afseende på den hos djuren på jorden inneboende styrka och förmåga att förändra vistelseort, anmärka vi vissa inskränkningar. Djuren kunna blott utöfva denna förmåga, för vissa perioder, hvilka visserligen i enskilda klasser äro olika, men alltid bestämda, så att de icke kunna öfverskrida temligen tränga skrankor. Vidare är efter förloppet af vissa timmar kroppslig hvila nödvändig. Utom denna af fasta regler beroende omvexling af verksamhet och hvila hafva djuren äfven andra behov och njutningsförmågor, som periodiskt återvända. Och detta periodiskt återvändande behov af verksamhet och hvila va-

kande och sömn sammanfaller hufvudsakligen med omvexlingen af ljus och mörker.

Också i vextriket finna vi periodiska funktioner vara rådande, hvilka visserligen icke falla så tydligt i ögat, men äro derföre icke mindre intressanta och likaledes korrespondera med det återvändande ljuset eller mörkret. Vexter undergå i solljuset många förändringar, hvilka äro olika och i visst afseende motsägande dem, som de erfara under mörkret. Dessa omvexlingar i vextlifvet äro för plantornas vextlighet nödvändige, utan dem skulle de dö ut.

Varaktigheten af dessa verkningar är likaså nödvändig som sjelfva förändringarne. Ljus måste under en viss tid vara förhanden, och det till och med i en viss styrka, hvarken mer eller mindre; likaledes måste dess frånvaro vara reglerad medelst en orubblig ordning, annars måste vexterna gå under. Det kan alltså icke förnekas, att ett bestämdt sammanhang eger rum emellan såväl de vegetabiliska som animaliska varelsernas lifsfunktion och den periodiskt återkommande omvexlingen af ljus och mörker. Men hvarigenom framstår denna omvexling? Hvilket mekaniskt medel har skaparen användt, för att frambringa densamma? Något skönare och fullkomligare kan ju icke gifvas. Under det att jordklotet gör sitt kretslopp omkring solen, rör det sig tillika om sin egen axel och utsätter på detta vis småningom alla ytans delar för solens ljus och värme. Svängningen omkring axeln fullbordas under en tidrymd af tjugufyra timmar, som vi kalla ett dygn, och härigenom blifva alla delar af jordytan likasåväl utsatte för som undandragne från solljusets inflytande. Den under ett år fullbordade jordens svängning omkring solen framställes i fig. 5. Mau

Fig. 6.

ser här, att, under det att ena hälften af jorden upplyses af solen, förblifver den andra mörk. Men alldenstund jordklotet tillika i tjugufyra timmar svängar sig om sin axel, så utsättas småningom hvarje sida

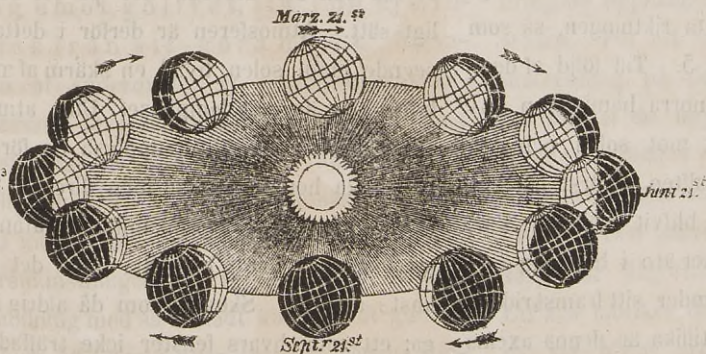

Fig. 5.

under en ungefärlig tid af tolf timmar för solens ljus och värme.

Exemplet af ett stekspett, genom hvilket ett stycke kött småningom på alla sidor utsätts för elden, kan kanske gifva en ännu klarare bild af denna svängning.

Nu uppstår den frågan, om de öfriga planeterna hafva en dylik axelsvängning, som för jordens existens och dess lefvande varelsers välbefinnande är af en så onödig nödvändighet. Rörelsen omkring axeln äfvensom omkring solen är utan undantag gemensam för alla planeterna; detta har vetenskapen redan längesedan ovedersägligt fastställt; likaså säkert är det också, att de äfvenledes genom denna axelrörelse erhålla en regelmässig omväxling af ljus och mörker på hvarje del af ytan, och hafva alltså likasom jorden dag och natt. En annan fråga är, om dessa dagar och nätter äro skiljde ifrån hvarandra genom samma tidsrymder som hos oss. Denna fråga är isynnerhet af vigt därför, att, såsom vi hafva visat, dessa tidsrymder äro nödvändiga för lefvande varelsers organisation och lifsfunktion.

Om man riktar en god kikare på planeten Mars, så varseblir man, att dess skifvas yta visar vissa mörkare och ljusare ställen, såsom de ses på månen. Dessa mörkare och ljusare ställen äro dels föränderlige, dels varaktige och orörlige. I fig. 6 är en utsigt framställd af desse ständige fläckar, såsom den berömda astronomen Mädder aftagit dem.

Betraktar man en minut dessa fläckar och strimmor, så varseblir man, att de långsamt röra sig från den ena sidan af skifvan till den andra. Småningom försvinna de på ena sidan, under det att andra blifva synlige på motsatta sidan, och efter en tidsrymd af 12 timmar visa sig de först försvunna fläckarna åter på motsatta sidan och så fortfarande.

Vi behöfva väl ej säga, att detta är verkan af planetens svängning omkring sin axel, och alldenstund desamma fläckar efter sitt försvinnande på ena sidan alltid efter en tidsrymd af 24 timmar 37 minuter 22 sekunder åter blifva synlige, att planeten under denna tid fullbordat sin axelsvängning.

Liknande säkra grunder hafva fört till den slutsats, att planeten Venus svänger sig omkring sin axel i 23 t. 21 m. 31 sek., och Merkurius i 24 t. 5 m.

Häraf upplyses nu, att dessa tre planeter icke blott hafva dag och natt, utan äfven, att dessa dagar och nätter synas hafva samma ändamål som på jorden, och att de äga temligen nära samma varaktighet.

Men när våra dagars och natters indelning ögonskenligen till välfärd för den organiska naturen, just bestämdes så, som den är, så äro vi utan tvifvel också berättigade till den slutsats, att samma lifsprinciper på planeterna Venus, Merkurius och Mars hafva blifvit valde till befordrande af samma ändamål, och att varelsena på dem likasom på jorden äro organiserade så, att de behöfva samma omväxling af verksamhet och hvila, vakande och sömn för sitt bestånd.

Äfven är det intressant att undersöka axelns särskilda ställning, omkring hvilken planeterna svänga sig och derigenom frambringa omväxlingen af dag och natt. På jorden t. ex. läto en mängd punkter antaga sig, hvarest polerna hade kunnat anbringas. Hade axeln blifvit inrättad till rätvinklig cirkelrörelse omkring solen, så hade dag och natt på hvarje del af jorden hela året igenom blifvit lika. Låg axeln i vändkretsens läge, så skulle hon om sommaren dröja flera veckor öfver, och om vintern likaså många veckor under horisonten. Varaktigheten af dessa perioders fortfarande ljus och mörker skulle omväxla med tilltagande breddgrader i olika delar af jorden. Ingen daglig omväxling af ljus och mörker kunde äga rum utom i den korta tiden före och efter eqvinoktierna. Vi behöfva väl icke synnerligen framhålla följderna af en sådan inrättning och säga våra läsare, att den skulle vara oförenlig med välbefinnandet, ja till och med kanske med hela den organiska världens bibehållande. Och samma förhållande skulle det hafva varit med en mängd andra ännu tänkbara ställningar af axeln. I stället härför se vi nu, att jordaxeln lindrigt afviker från den lodräta riktningen, så som det är framställt i fig. 5. Till följd af denna böjning delar sig norra hemisfären under ena hälften af året mot solen och den södra under andra hälften. Först härigenom hafva årstiderna blifvit möjliga. Vår, sommar, höst och vinter äro i behaglig omväxling och beteckna under sitt framskridande tidens lopp. Men tillika är denna axelns böjning så reglerad, att årstidernas öfvergångar försiggå nästan omärkligt, hvilket

äfven utöfvar ett högst välgörande inflytande på jordens organiska varelser.

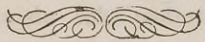
Iakttagelser hafva visat, att Mars' axel intager nästan samma ställning som jordens. Vi kunna därför också antaga, att planeten Mars nästan har samma omväxling af årstider och klimat som vår jord. Om ställningen af planeterna Venus' och Merkurius' axel har man ännu icke kommit till något resultat, dock är den enligt all sannolikhet icke väsentligen olik Mars' och jordens.

Sålunda se vi, att icke blott samma omväxling af ljus och mörker, utan äfven samma följdordning af årstiderna, råda på dessa tre planeter som på jorden.

Den atmosfär, som omgifver jorden, är af särskild och onödig vigt för så väl animaliska som vegetabiliska skapelser på jorden. Den är för djurverldens andedrägt lika nödvändig som den på vextrieket utöfvar ett viktigt inflytande. Derjemte är atmosfären det enda medlet, hvarigenom ljudet bildas och utbreddes. Och likasom andningsverktygen nog äro afpassade för atmosfärens påverkan, så äro också örats konstrika mekanism beräknad att upptaga den yttre luftens vibrationer och föra dem till hörselsnerverna, hvarigenom först iakttagandet af ljudet åstadkommes. Likaledes är också tal- och röstorganens mekanism så inrättad, för att meddela atmosfären de vibrationer, genom hvilka ljudet alstras. Antag alltså äfven, att vi kunde lefva utan atmosfär, så skulle dock språket och hörselsorganet, så fina och fullkomliga de äro kunde vara, för oss vara utan gagn. Vi hade en stämma och kunde dock ej frambringa ett ord; vi hade hörselorganer och dock trängde ej ett ljud till vårt öra. Med hela förmågan att tala och höra vore vi stumma och döfva.

En annan högst vigtig egenskap hos atmosfären består uti att mildra solljusets styrka och att utbreda det på ett behagligt sätt. Atmosfären är därför i detta afseende emot solen, hvad en skärm af mjölkhvitt glas är mot lamplyset. Utan atmosfär skulle solens ljus blott upplysa de föremål, på hvilka heunes strålar föll direkt; lyset skulle icke småningom mildras, utan det starkaste ljus blott omväxla med det tjockaste mörker. Skugga kom då aldrig i fråga; ett rum, hvars fenster icke träffades af solen, skulle om middagen vara likaså mörkt som vid midnattstimman. Närvaron af en

luftmassa, som från jordens yta höjer sig till en höjd af mera än fyrtio mil, förändrar helt och hållet sakens beskaffenhet. Den upptager solljuset i stora massor och utbreder det på hvarje af atmosfären vidrördt föremål. Men alldenstund denna utbreder sig öfver hvarje del af jordytan, så utbreder sig också öfverallt det genom reflexen betydligt mildrade solljuset.

Om de 'skadliga fosforångor som utveckla sig uti tändsticksfabriker, af Dr Alexowits.

Vid medicinska fakultetens plenarförsamling uti Wien den 9 April 1853 talade Dr Alexowits om de skadliga fosforångor, som utveckla sig i tändsticksfabriker och om de medel, genom hvilkas användande deras skadliga verkan kan förekommas.

Talaren anmärkte att man först och främst måste ihågkomma att det är fosforångorne och icke de eljest vid denna fabrikation använde ämnen, som förorsaka den bekanta nekrotiska förstörelsen af käkbenen. Till fabrikation af 2 millioner tändstickor, en kvantitet, som dageligen tillverkas uti fabriker af medelmåttig utsträckning, erfordras 4 skålp. fosfor, hvilken smält uti det bindande ämnet (lim eller gummi), derpå så fint som möjligt fördelat i detsamma, genom stickornes doppning fördelas på en yta af 40.000 quadrattum. Tunnt utstruken uppå hvilken kropp som helst utvecklar denna massa redan vid vanlig kammarvärme ända till dess den torkat fullkomligt (6—10 timmars tid) blåaktiga, egendomligt luktande, men li. väl ej hastigt uppstigande, utan knappast några linier ofvanom massan sväfvande ångor, hvilka småningom sänka sig emot golfvet, ifa l de ej hindras från att göra detta. Närvaron af superoxider (t. ex. blysuperoxid) i massan stegrar ångutvecklingen ofantligt, under det att densamma vid användande af saltpeterssyrad blyoxid nedsjunker till minsta möjliga mängd; men intet befördrar fosforafdustningen så mycket som massans blandning med så kalladt konstgjordt gummi. Äfven efter torkningen afdusta sådana stickor fortfarande, och hafva inom 6—8 veckor helt och hållet förlorat sin fosforhalt.

Under torkningen utvecklar det ofvan-

nämnde antalet af i fosformassa doppade stickor inom tre timmar vid 34 grader C. värme ej mindre än 6000 kubikfot lysande fosforångor, hvilkas rörelse man i mörkret ganska väl märker.

Vid undersökning af arbetslokaler och magasin märker man straxt att atmosfären i öfra delen af rummet är mindre tjock, luften mindre genomträngande, än uti den nedre delen. En uti en sådan lokal ända från plafonden till golfvet nedhängande, uti salpetersyrad blyoxid dränkt pappersremsa undergår på sin öfre hälft nästan ingen färgförändring, då deremot den nedre delen först blir rödgul och derpå gråsvart. Ytterligare måste anmärkas att fosforångorna företrädesvis samla sig i närheten af den varma kakelugnen.

Om man också ej kan neka att ångorna uppsupas af hela hudytan, så är det dock obestridligt att de företrädesvis genom andedräftsorganerna inkomma uti organismen, och isynnerhet i stor mängd hopa sig och afsätta sig uti munnen, dels med anledning af deras böjelse att fästa sig vid fasta kroppar, dels tillfölje af den derifrån allt mer tilltagande trängseln hos andedräftskanalerna. Häraf kommer andedräftens lysande hos på detta sätt inficerade arbetare, äfvensom den af fosforångor verkade egendomliga sjukdom häraf torde förklaras.

Till förekommande af detta fruktansvärda onda är det framför allt nödigt att på det eftertryckligaste söka motverka ångornas uppstigande till samma höjd som andedräftsorganerna (hvilket man vid flere fabriker med afsigt söker att befrämja), äfvensom deras stillastående. Redan vid svaflets smältning måste man sörja för ett hastigt bortskaffande af svafvelångorna, dels genom att förse smältpannan med en kupa, som går ned under andedräftsorganernas höjd, dels genom att, medelst bakom pannan anbringade öppningar leda nödig luft till eldstaden. För att arbetaren vid tändmassans utstrykning på doppstenen ej må komma att lida af de uppstigande ångorna, måste stenen uppställas framför en uppvärmd kamin, hvarjemte man genom ändamålsenligt ofvan stenen anbringade dragöppningar bör sörja för ångornas skyndsamma afledande. Ut i alla fabriker der dragöppningarna befinna sig ofvan arbetarnes hufvuden, drivas ångorna på ett konstladt sätt in i arbetarens mun och näsa.

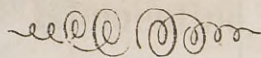
Helt och hållet oduglig är den nu bruk-

liga inrättningen af torkstugorna, utan någon passande vädervexling. Mest ändamålsenligt kunde dessa olägenheter förekommas genom uppställande af en trumma uti en murad kammare. Vid omkretsen af den på en spindel rörliga trumman, uppställer man stickorna, under det att man alltid låter frisk luft inströmma vid trummans axel. Luften, som kringströmmar alla stickorna, ledes sedermera bort ur kammaren medelst kanaler, som äro anbringade längs med väggarna; genom en sådau inrättning aflägsnas ej allenast ångorna fullständigt, utan man vinner äfven derigenom en betydlig besparing af brännmaterial. Arbetaren behöfver också i detta fall alldeles icke inträda i torkstugan under det ångorna utvecklas, hvilket äfven är en oskattbar fördel.

Dragöppningarna för ångorne uti förpackningsrummen, hvarest illa torkade stickor ofta utveckla ett verkligt moln af fosforångor, böra äfven vara anbringade enligt ofvan anförde grunder, och aldrig ofvanom arbetarens hufvud. Man kan elda en luftvexling befordrande ugn, på det sätt att under densamma befinner sig en nisch, som ofvantill begränsas af ugnens botten; vid nischens kalkvägg finnes en draglucka, genom hvilken, då ugnen eldas, de i nedre delen af kammaren sväfvande ångorna med stor hastighet bortgå. Ännu verksammare blir luftvexlingen genom, på samma gång vid plafonden anbringade, öppningar.

Det för hvarje, vid en tändsticksfabrik sysselsatt, arbetare vanligtvis beräknade rum af 4 quadratfot är alltför litet, hvaremot arbetsrummets höjd af 11 fot ej synes vara absolut nödvändigt vid anbringandet af det här beskrifna sättet för luftvexling.

Talaren afhördes med späd uppmärksamhet, och församlingen skänkte hans föredrag ett tillbörligt erkännande. Derjemte antogs Regeringsrådet Dr Kholz' förslag om bildandet af en komité, för att taga i närmare skärskådande de ändamålsenliga inrättningarne vid den Alexowitska fabriken, samt å högre ort derom afgifva berättelse.

Ordet till Logogryfen N:o 7 är **Aktör**, hvaraf fås: *kart, röt, akt, ök, art, rö, kar, ört, tak, tar, rök, lö, rak, rakt, rökt, ark, ö, öra, kört, röta, ör, röka.*

Faust och Wagner. Målning af M. Leys.

Nästa N:o utgifves den 12 November.

C. Petersens Officin 1854.

Doktor och Advokat.

(Forts. och slut fr. N:o 44.)

"Helene, hvar äro brefven?"

"Här!" utbröt den unga frun triumferande i det hon framvisade ett litet paket.

"Och hvem har gifvit dig dem?"

"Louises skyddsengel, som mottog och förvarade dem."

"Tillstå, att det är doktor Friedland!" sade advokaten.

Joseph kunde icke underlåta, att hjertligt trycka doktors händer.

"De tillhöra mig," fortfor Helene undvikande, "och den vänlige gifvaren lemna dem åt mig, så länge de äro nödvändiga för min säkerhet."

Advokaten betraktade funderadt den verkligen intagande Helene, som stod framför honom med glödande kinder och blixtrande ögon.

"Qvinna," utbröt han plötsligen, "hvilken ande har farit in uti dig?"

Den unga frun trädde honom närmare och fattade hans hand.

"Julius," sade hon med vek röst, "mägtigare än en flickas kärlek, är en moders. För sitt barns lycka kämpar hon med en mans mod; men hon förlåter lika så lätt, om hon å fredlig väg kan hinna sitt mål. Sörj för ditt barn, bered honom en hederlig, lycklig framtid och du har intet mer att frukta af den vredgade modren. Min kärlek kan jag uppoffra — men icke mitt barn."

"Nu är det tid," sade doktorn, i det han steg upp, öppnade dörren och drog Joseph med sig in i salongen.

Vid åsynen af de begge männen bleknade advokaten.

"Min herre," sade doktorn, "vår process är slutad. Vi komma icke, för att göra er förebräelser, vår närvaro skall blott antyda, att vi känna er stackars hustrus öde. Hon har lidit mycket, och blott med mycken motsträfvighet har hon åtagit sig den roll, som jag tilldelat henne. Hade ni varit mindre partisk, så hade ni måst inse er hustrus lidande. Jag intygar högtidligt inför Gud, att blott moderskärleken ingaf henne kraften att följa mitt råd. Men äfven ni måste höra mitt råd: följ edert hjertas bättre känslor, och uppfyll de ingångna pligterna som en rättskaffens fader. Då äro edra förvillelser förgättna och ni kan med lugn se framtiden tillmöte. Tro mig, den tid skall icke uteblifva, då det vanmäktiga förståndet icke skall kunna bortflosaofera samvetets förebräelser."

"Julius," sade Joseph med rörd stämma, "det är alltså icke Louises, utan din egen makas tillstånd, du skildrat, då jag i dag var hos dig?"

Advokaten räckte köpmannen plötsligen handen.

"Lef väl, Joseph!" utbröt han synligt rörd. "Är det mig förunnadt att blifva så lycklig med min hustru som du förtjenar det med din Louise, så har jag icke att beklaga mig öfver vår doktors botemedel. Lef väl, vi återse hvarandra aldrig mera!"

Julius bjöd Helene armen och lemdade med henne landstället. Joseph sjönk till doktors bröst.

"Min räddare, min välgörare!" utbrast han. "Nu förstår jag allt!"

"Och äfven det skall ni förstå, min vän, att ni till Louise hyst en orättvis misstänka. Hon känner icke ett enda af alla dessa fatala bref, ty de råkade alla i mina händer."

"Men hon känner advokatens afsigt?"

"Jag ansåg det för min pligt, att derom underrätta henne. De ord, som hon under sina feberfantasier utstötte, voro följden af fruktan för ett sådant fall. Och nu fort hemåt!"

De begge männen uppstego i doktors vagn, som höll vid landstället.

"Huru lärde ni känna Helene?" frågade köpmannen.

"Man kallade mig från hotellet till en dervarande resandes sjuka barn. Den unga damen, som i sanning var af en intagande skönhet, tog hela mitt intresse i anspråk, och hon fattade till mig ett så stort fortroende, att hon sade mig hvem hon var och bad mig om upplysning öfver Morelska familjen. Det öfriga kan ni själf tänka er."

Vagnen höll vid Raimunds hus. Doktorn förde köpmannen in i sin hustrus rum. Louise stod i häfvande förvåntan vid sitt barns säng, då de begge männen inträdde.

"Louise!" ropade Joseph utom sig — och slöt den intagande maken i sina armar.

"Barn," sade den gamle doktorn, "viljen I nu höra på mitt faderliga råd?"

"Tala, doktor, tala!" utbröt begge.

"Anställen inga förklaringar, frågen icke och svaren icke, utan öfverlemn en eder åt ögonblickets lycka, hvilken likasom den strålände solen efter ett åskregn frambyter igenom molnen. Ni, vän Joseph, behöfver ej någon närmare förklaring, och fru Louise skall vara skyddad," tillade han leende, "för all framtida behagsjuka. Hustrun bör aldrig veta, att hon utom sin

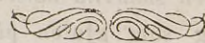
man äfven kan behaga andra. Bereden eder nu till en badresa, inom fjorton dagar måste ni vara i Pyrmont. God natt!"

Doktorn var borta. Joseph och Louise stode arm i arm vid sitt lugnt sofvande barn, de talade icke, men med en innerlig omfamning firade de sin försoning efter den första äktenskapliga stormen. Begge följde så mycket heldre doktors råd, som ingen af dem kände sig helt och hållet fri från förebräelse. Louise kände advokatens bref, och Joseph blygdes öfver sin svartsjuka så mycket mer, som han följande morgon erhöll ett bref, hvaruti Julius tillkännagaf honom, att han med hustru och barn hade rest till Wien och öfverlemnadt sin praktik åt en annan advokat. "Dölj för din maka min förvillelse," slöt han, "ty utom i de bref, som man lyckligtvis undanhöll henne, finnes intet bevis derpå. Den hederlige Friedland har räddat mig för mig själf."

Fjorton dagar senare hade Raimunds landställe ett festligt utseende, igenom alla dess fönsterskimrade ljus, och de förbigående promenerande stannade, för att lyssna till quadrijens muntra toner och betrakta de förbisväfvande festligt smyckade dansparen. Ett lysande sällskap var församladt i de smakfullt dekorerade salarne, och allt andades munterhet och glädje.

Louise, enkelt men smakfullt klädd, satt, lik en drottning midt ibland vänner och bekanta, och mottog lyckönskningar till sin återvunna helse. Då doktor Friedland visade sig, reste hon sig, sjönk till den af glädje strålände gubbens bröst och betäckte honom i öfvermåttet af sin känsla med kyssar.

Utom Joseph kände ingen den dubbla fara, ur hvilken doktorn räddat den unga frun, ty advokatens bref förblefvo en hemlighet, och till och med författaren af denna berättelse skulle aldrig hafva fått någon kännedom derom, om han icke för två månader sedan bland den allmänt sörjda doktors kvarlemnade papper hade funnit några notiser derom.

Klementine.

I.

I början af November månad år 1851 klockan omkring åtta på aftonen såg man en ung, elegant klädd man gå igenom en af de trångaste och smutsigaste gatorna i Berlin. Med den korta Talma-manteln hopdragen öfver skulderna och hatten djupt

nedtryckt i pannan, förföljde han ett fruntimmer, som på kort afstånd gick töre honom. Aftonen var dimmig och kall; men mannen i manteln plågades af en odräglig hetta, hans hjerta klappade och det gick omkring i hans hufvud. Detta upprörda tillstånd, som han sökte att dölja med en lugn, vårdslös gång, härledde sig deraf, att han i det framför sig gående fruntimmeret upptäckte en likhet med Berlins största skönhet, en dygdig, förträfflig ung flicka, som han dödligt, men utan hopp älskade. Han var ung, han kände Berlin, och därför visste han också hela faran, för hvilken en ung och vacker flicka var blottställd, då hon vid denna timma och i denna del af staden lät se sig ensam och hemligt framskrida på den usla stenläggningen.

Den unge mannen i civil dräkt var en officer vid kongliga gardet, och då man betänker detta, torde hans kärlek tyckas alltför romantisk, men han älskade likaså upprigtigt som passionerad, och föremålet var hans böjelse fullkomligt värdigt. Han älskade i Klementine von Falk sjelfva dygden. I verkligheten förljente också Klementine att vara föremål för en platonisk kärlek, en kärlek så hög och ren som himmelen i sitt klaraste blå.

Nätterna i Berlin framkalla besynnerliga, nästan obegripliga skepnader, och iakttagaren af desamma vet, huru fantastisk en kvinna synes i de dimmiga skuggorna. Man auser dem för ätckeriska väsenden, hvilka likasom demoner eller lyktgubbar medelst en brinnande magnetism draga iakttagarne med sig. Vid gasflammornas fladdrande bleka ljus erhåller allting lif och färg; de upprörda sinnena se kvinnorna uti ny dager, deras skepnader förskönas och allt hvad man af dem ser gifver blott ett ytterligare spelrum för den lifliga fantasien.

En gaslyktas fladdrande sken föll plötsligen på den obekantas sköna vext. Så fylliga och intagande former kunde blott Klementine hafva. Denna lätta sväfvande gång tillhörde blott henne. Under den svarta sammetsbatten nedföll tjocka, mörka lockar öfver den snöhvita halsen; den mjuka shawlen låg som gjuten på denna sköna byst, hvars retande konturer den flyktigt afteknade. De små fötterna tycktes knappt vidröra marken.

Officern påskyndade sina steg, gick raskt förbi henne och vände sig om, för att se henne i ansigtet — hon hade försvunnit. En klockas klingande antydde den dörr genom hvilken hon ingått. Den unge mannen steg raskt tillbaka och tittade in i en lång mörk gång, som medelst ett trågaller

skiljdes från gatan. Vid ändan af den smala gången visade sig första stegen af en upplyst trappa. Lätt som en sylfid sväfvade den sköna uppför densamma.

"Hvad är det?" frågade den unge mannen sig sjelf. "Till hvem går hon? Hvem kan det vara, som Klementine här utan skada för sitt rykte kan besöka? Och hvarför väljer hon den sena aftontimmen?"

Han steg tillbaka och stödde sig vid det midt emot belägna husets svarta mur. Förfärliga tankar genomkorsade hans brinnande hufvud. Detta hus var, likasom alla husen i dessa aflägsna gator, fult, hopträngdt och fyra våningar högt, af hvilka hvardera hade trenne fenster. De begge fensterluckorna på nedra botten voro stängde. Då upplystes plötsligen tvenne fenster i andra våningen, och den andlöse lyssnaren trodde sig varseblifva Klementines hufvud, hvars skugga afteknade sig på de tunna gardinerna. Då släcktes ljuset och det fatala huset låg insvept i mörker.

Tårar af raseri och förtviflan runno utför den arme mannens kinder, han såg och kände allt det, som blott kan skapas af en förfärlig svartsjukas upphettade fantasier.

"Och om jag än erfor det förskräckligaste," tänkte han, "så måste jag veta om jag bedrager mig eller icke. Kanske lärer jag härigenom känna orsaken, hvarför Klementines farmor så bestämdt afslagit mitt närmande. Ack, och hon, af hvilken jag trodde mig älskad, billigar den gamla hjertlösa fruns förfarande. Hon lemnar mig icke en enda rad till tröst, hon söker snarare att undvika de kretsar, uti hvilka hon tror sig finna mig. Det vore fastigt, om jag här måste hemta upplösningen på gatan. Klementines farmor, den arma flickans enda stöd, är obemedlad; men hon spelar gerna den förnäma damen och älskar lyx och bekvämlighet — store Gud, jag vågar ej längre utsträcka mina tankar! Det är ju möjligt, att jag bedragit mig."

Med korslagda armar och den glödande blicken fästad å huset, stod han väl en half timme här, då fenstren åter plötsligen upplystes. Man hörde tydligen dörrarnes öppnande och stängande i det af trä lätt uppförda huset. Lyssnaren var i tvenne språng vid gallerdörren, på det att han, när flickan vände tillbaka, tydligen skulle kunna se henne i ansigtet. Tvenne minuter förflöto, och på den upplysta trappan i bakgrunden af gången visade sig tvenne personer, som tydligen kunde igenkännas. Det var en gammal fru och en ung man. Den gamla var torftigt klädd, men bar en stor hvit mössa på hufvudet. En röd ylleduk,

hvars snibbar voro hopknutna på ryggen, betäckte en gammal utnött klädning. Den unge mannen, som hon lyst nedför trappan, var högst elegant klädd; han bar svart frack, hvit väst, på hvilken en urkedja af guld blänkte, och fin hatt. Hans lätt rodande ansigte bar pregeln af dessa unga personer vid nitton eller tjugo års ålder, om hvilka man säger, att de arbeta på sin rike faders kontor, för att sedermera sjelfva öfvertaga de stora affärerna; men att de utanför kontoret föra en barons ståt. Leende lät han af den gamla hjälpa på sig kappan, den han hittills burit på armen. Derefter såg han på uret, helsade förnämt nedlåtande och lemnade den gamla, som åter steg tillbaka uppför trappan. I samma ögonblick han öppnade trågallret trädde officern emot honom.

"Min herre, är ni bekant i detta hus?" frågade han med darrande röst.

"Om jag är bekant här?" stamnade förundrad den tilltalade. "Huru kan ni tro!—"

"Var god säg mig hvem som bor i andra våningen."

"Det vet jag icke."

"Men ni kommer ju derifrån."

"Utan tvifvel."

"Då måste ni väl veta hos hvem ni varit?"

Dessa raskt och häftigt uttalade frågor tycktes sätta den tillfrågade i stor förlägenhet; han tryckte sin hatt djupt ned i pannan och drog manteln upp ända öfver hakan, så att blott hans näsa var synlig.

"Har ni orsak att dölja ert besök?" fortfor den upprörde.

"Min Gud, hvarför gör ni mig en sådan fråga?"

"Jag anhåller blott, att ni vill upplysa mig. Hvem var den gamla frun?"

"Den gamla frun? Bästa herre, jag beklagar, att jag icke kan vara till tjänst — god natt!"

Den obekante sprang åt sidan och försvann i närmaste gränd.

"Han fruktade att blifva igenkänd!" mumlade officern för sig sjelf. "Klementine, Klementine, om det vore du!"

Den arme mannen försjönk i ett djupt estersinnande. Lif och död berodde på lösningen af denna fråga. Han väntade ännu en fjerdedels timme, som blef honom en evighet. Han afundades de arbetare, som gingo honom förbi under muntert samtal; han ansåg sig sjelf för en ur verlden utstött menniska. Då träffade frasandet af ett fruntimmers sidenklädning hans öra. Han blickade upp, och Klementine sväfvade förbi honom — han igenkände henne, änskönt

hon hade nedfällt den hvita slöjan. Inom ljuskretsen af närmaste lykta höll en fiaker, som hade kommit långsamt dit, utan att den unge mannen hade blifvit det varse. Då han upplyfte sina ögon, steg Klementine in, och vagnen rullade bort derifrån. Han kastade raskt ännu en blick på huset, för att inpregla det i sitt minne, der-efter följde han springande fiakern, för att få löst det sista tvifvel, som han till heder för sin tillbedda ännu hyste. Snart skulle han förlora äfven detta tvifvel.

Vagnen svängde in på en bred, liflig gata och stannade framför en fransk modehandlerskas präktigt upplysta butik. Damen steg ur och gick in i butiken. Då den andlöse officern trädde fram till fenestret, stod Klementine vid den prydliga disken, och butikens egarinna, en elegant fru om trettio år, förevisade kunden, som nu hade kastat tillbaka sin slöja, en kartong innehållande fjedrår. Lyssnaren förstod hvarje ord, som talades i butiken.

"Välj dessa marabouts," sade handelsfrun, "de äro icke blott de nyaste för en baltoalett, utan de måste jemväl bilda en tjusande kontrast i ert svarta hår. Blondiner skulle jag icke gifva detta råd. Var god tag af eder hatt ett ögonblick, så kunna vi pröfva."

Klementine löste upp bandslejen och lade sammethatten på disken. Modehandlerskan tog en maraboutplumage, lutade sig öfver disken och fästade fjedrårne i kundens rika svarta lockar. Derefter räckte hon henne en rund handspegel. Klementine betraktade sig leende och med stor belåtenhet. Ack, och lyssnaren kunde tydligen se det ungdomliga, täcka ansigtet, han kunde varseblifva, huru förtjusande de snöhvita, fylliga fjedrårne klädde det glänsande svarta håret! Den indiska fogelns fjedrår fläktade vid hvarje rörelse kring englahufvudets fint rodnande kiuder.

"Har jag icke rätt?" frågade den eleganta handelsfrun leende.

"Jo, hon har rätt!" hviskade officern med en förfärlig bitterhet, under det han tryckte sin heta panna på de kalla fenesterrutorna. "Klementine är en engel, men en fallen engel."

"Hvad är priset på denna plumage?" frågade kunden, under det hon höll fjedrårne i handen och betraktade dem.

"Två dukater!"

Klementine tog fram sin börs och lade utan att pruta penningarne på disken. Officern, som visste att Klementines kassa hittills icke hade tillåtit en sådan utgift för lyxartiklar, båfvade tillbaka vid penningar-

nes klang. Klementine tog kartonen, helsade med det henne egna, obeskrifliga behag, lemnade butiken och hoppade med lätt fot upp i vagnen, som raskt rullade bort derifrån.

Som tillintetgjord stod den unge mannen på sin plats. Han hade förlorat alla sina förhoppningar, och ännu mer, sin oryggliga tro på oskulden hos den flicka, som han tillbad med den första kärlekens värma. De förfärligaste ögonblicken af hans lefnad hade inträdt. Han sväfvade emellan tvenne fasliga ytterligheter. Då skakade en knuff, som träffade hans skuldra, upp honom.

"Se upp, herre! Jag önskar se butikfenestret!" ropade en brutal röst.

Klockan slog nio och husdrängen stängde den skådeplats, på hvilken officeren hade sett sista scenen af sitt lifs innehållsrika drama. Som en drucken stapplade han till sin boning. Vid midnatt hade han slutat en ansökning till generalen, uti hvilken han bad om afsked ur krigstjensten. Han betviflade ej längre, att Klementine älskade en annan.

III.

Ernst von Below tillhörde en gammal, men fattig adlig familj. Han hade blifvit uppfostrad på bekostnad af en broder till hans tidigt aflidna fader och hade i sitt tjugoandra år bragt sig upp till underlöjtnant. Äfven den onkel, som hittills årligen understödt honom med sexhundra Thaler, hade för ett år sedan plötsligen aflidit. Man trodde allmänt, att Ernst, som hade varit den gamle baron von Belows favorit, nu äfven skulle blifva arfvinge till hans stora förmögenhet; men en yngre broder till den aflidne, junker von Below, såsom man allmänt kallade honom, hade bevisat, att Ernst's fader blott hade varit en halfbroder till den aflidne, och hela kvarlåtenskapen hade nu gått öfver på den femtiårige junkern, alldenstund den döde icke efterlemnade något testamente. Domstolens utslag hade för ungefär fyra veckor sedan blifvit bekant och Ernst blifvit en fattig löjtnant, som icke hade annat att lita på än sin aflöning. Han bebodde ännu några rum i baronens hus, som var beläget "unter den Linden." De öfriga rummen hade junkern redan tagit i besittning, och målare och tapetserare voro sysselsatte att furstligt inreda dem.

Vid samma tid som Ernst hade erfarit sitt öde med afseende på arvet, som han i vidrigaste fall hade hoppats att få dela med junkern, hade han äfven mottagit ett bref från

den gamla fru Falk, uti hvilket hon bad honom att för framtiden undvika hvarje närmande till Klementine, alldenstund ett kärleksförhållande, som omöjligt kunde föra till äktenskap, måste blottställa en ung flicka, som föröfrigt icke egde annat än sitt oförvilliga rykte.

Ernst såg Klementine ännu en gång, och då han uti hennes bemötande trodde sig varseblifva en kall återhållsamhet, drog han den slutsats, att farmor och sondotter ville göra sig af med den arflöse unge mannen. I början ansåg han Klementines uppförande blott som en följd af hennes lydnad och beroende af den gamla frun, som med henne delade en liten enkepension; men sedan den fatala aftonens erfarenheter hade han öfvergifvit hvarje förhoppning.

"Hon har blott mottagit min hyllning," tänkte han, "så länge hon trodde sig uti mig få en rik man. Hon bryr sig numera ej om den fattige underlöjtnanten, hon söker andra fördelaktigare förbindelser. Men med hvilken rättighet," frågade han sig sjelf, "kän jag gifva hennes gång till den ensamman gatan en sådan uttydning? Om hon hade utöfvat en välgörande handling? Gifve Gud, att jag igenom min förmodan måtte hafva misskänt henne, jag skulle gerna bära mina kval, om blott hon ej träffas af någon föröbräelse."

Efter den under tvifvel och hopp tillbragta natten tycktes honom Klementine uti en annan dager än förut. Han tillbad henne, han älskade henne med obeskriflig ångest och hopp, med den uppbyggade svartsjukans raseri. Den gamla egensinniga farmodrens förbud brydde han sig ej längre om, allt berodde nu på upplösningen af den hemlighetsfulla gatan, och han beslöt att lösa densamma, det måtte nu kosta hvad det ville. Sin afskedsansökan gömde han uti ett hemligt fack i sitt skrifbord.

Omkring klockan tio steg junkern in i hans rum. Det var första gången som arfvingen till den stora förmögenheten helsade på hos honom. Ernst egde alltför mycken takt att låta den gamle narren märka den ovilja, som slumrade i hans hjerta. Junkern hade redan gjort stor toalett; han bar en dyrbar kort pelsrock, för att gifva sig ett ungdomligt utseende, och en brun peruk, på hvilken man lätt kunde se, att den nyss utgått från konstnärens händer. På hans magra fingrar glittrade dyrbara ringar och till och med knappen på hans ridspö var af ciseleradt guld.

"Kusin," utbröt junkern i en munter ton, "jag har en förseelse att godtgöra!"

"Mot mig?" frågade Ernst förundrad,

som tydde dessa ord på hans släktskapsförhållande.

"Jag mottog i går för dig en inbjudning till kommersrådet G. Olyckligtvis har jag glömt att tillstålla dig kortet — därför bringar jag dig det i dag personligen. Låt icke detta dröjsmål gifva dig anledning att afslå inbjudningen. Jag erbjuder dig en plats i min vagn. Balen kommer att blifva en af de mest animerade under detta års saison."

Ernst hade kastat en blick på kortet.

"Det är i afton balen är?"

"Du behöfver väl inga stora förberedelser?" frågade junkern.

"Om icke just det, men — —"

"Jag låter intet men gälla, min bästa kusin! Vi måste begge visa oss på balen och dermed punkt."

"Och ändock måste jag be er att gå ensam."

"Hvarför?"

"Jag är ej disponerad att visa mig i ett stort sällskap."

"Denna disposition kan infinna sig innan afton, och för att härtill lägga första grunden, är här en anvisning på sexhundra Thaler. Jag fortfar att betala det understöd, din onkel beviljat dig. Man skall ej säga, att en Below blott lefver på sin aflöning; men lika litet skall man tro, att arfshistorien har gjort oss oense. Onkel och kusin träda tillsammans in i balsalen och alla rykten och gissningar äro qväfda i födelsen. Vägrar du, kusin, så måste jag antaga, att du själf önskar att bryta med mig. Du ser, att jag är den, som först bjuder handen — vill du icke ta emot henne?"

"Onkel," utbröt Ernst, "det kan ej falla mig in att spela den förolämpade, emellertid — —"

"Följer du mig — ja eller nej?"

"Gör jag er dermed en tjänst, så följer jag."

"Väl! Alltså klockan åtta kör vagnen fram. Nu vill jag gå till min tapetsör, för att gifva honom några uppdrag, ty nästa glänsande bal, som residenset får att tala om, skall ega rum i min sal. Adjö tills i afton!"

Junkern lemnade sjungande rummet och huset. Ernst gick till paraden. Vädret var klart och ljuft, vintersolen hade genombrutit molnen och, lockad af hennes strålar, såg man en mängd promenerande "unter den Linden." Officeren hade icke gått långt innan han upptäckte en grupp af tre personer. Den bestod af Klementine, hennes farmor och en ung man. Den senare gick bredvid Klementine och var med

hennes införlifvad i ett lifligt samtal. Hvem kan beskrifva den arme Ernsts bestörtning, då han på rösten och gestalten igenkände samme man, som han aftonen förut hade sett och talat med i den fatala gatan. I dag visade hon sig med honom offentligen på promenaden och farmodrens sällskap skulle bemantla det förhållande, som nu ej längre kunde jäfvas,

"Käre vän," hördes Klementines behagliga röst, "derborta är en ledig fiaker; var god att kalla honom hit."

"Vill ni då ej längre fortsätta promenaden?" frågade den unge mannen.

"Min farmor är trött."

"Nå, då kan ju hon fara ensam hem — vädret är så vackert! Jag skall ledsaga er."

Blodet stelnade i löjtnantens ådror.

"Denne man," tänkte han, "för våga att yttra en sådan oförskämhet! Kanske eger han rätt dertill."

"Vill ni icke visa mig denna tjänst?" frågade Klementine leende.

"Med nöje, ty ni vet ju, att jag för er vågar mitt lif."

Den unge mannen skyndade bort på sidogatan och ropade kusken. Vagnen stannade. Den obekante hjälpte farmodren att stiga in, derefter, sedan han visat Klementine samma tjänst, kysste han hennes hand, som räcketes honom från vagnen. Fiakern rullade åstad.

"En förtjusande varelsel!" hviskade den obekante likasom hänförd, så högt för sig själf, att Ernst kunde höra det, i det han gick förbi honom.

Tankfull slöt sig löjtnanten till en kamrat.

III.

Junkern hade emellertid stigit in i magasinet till en af residensets första tapetsörer. På kontoret träffade han en ung flicka, som var sysselsatt med uppmätande af sidengardintyger.

"God morgon, min lilla Doris!" sade han i förtrolig ton af en gammal bekant. "Är du ensam?"

Den täcka, rödkindade flickan, vid ungefär aderton års ålder, lade tyget på en stol och tackade med en sirlig helsning.

"Min kusin Thaddeus befinner sig i hufvudmagasinet; jag skall genast kalla honom."

"Stanna, Doris!" bad junkern, i det han grep flickans hand. "Jag ser gerna, att jag får prata några minuter med dig ensam."

"Med mig, hans nåd? Jag är en fattig flicka, som min kusin af barmhertighet ta-

git till sig. Hvad kan ett samtal med mig vara för er? Ja, om jag vore en förnäm dame."

"Du förtjenar att vara det, mitt barn!" svarade junkern, i det han nöp henne i kinden.

Doris sprang tillbaka.

"Jag längtar ej derefter!" utbröt hon skrattande.

"Om du vill, så kan du få åka med mig uti den nya vagn, som din kusin har i arbete för min räkning."

"Det skulle icke passa sig för mig."

"Hvarför?"

"Derför att jag snart skall gifta mig med Fritz, vår verkgesäll."

"Nå, deri gör du rätt, min kära Doris. Fritz är en skicklig arbetare och en vacker ung man, som förtjenar en lycklig lott. Det beror på dig att förskaffa honom ett kapital, som kunde tillåta honom att öppna en egen rörelse."

Flickans ansigte purprades af en hög rodnad.

"Jag skall ropa kusin!" sade hon kallt och lemnade kontoret. Fem minuter derefter inträdde herr Thaddeus, en liten, trindlagd man vid några och femtio år. Vördnadsfullt tog han af sig sin svarta sammetskalott, så att hans stora akinande flintskalle blef synlig.

"Hans nåd kommer sannolikt hit för de nya möbeltygens skull — jag har redan för några timmar sedan sändt min verkgesäll Fritz till er, för att förevisa prof af de nyaste mönstren."

"Jag har hvarken sett monsieur Fritz eller profven."

"Och ni kommer direkte hemifrån?" frågade den gamle tapetsören förvånad.

"Direkte."

"Det är fastigt! Denne lättsinnige pojke skall jag jaga på dörren! Han gör sig skyldig till den ena försummelsen efter den andra, och ofta, då jag tror honom rita mönster, träffar jag honom vid romanläsning. Ursäkta, hans nåd —"

"Betyder intet, käre vän!" afbröt leende vår länge junker den lille förtörnade mannen. "Jag hade ändock kommit till er, för att uppgöra en affär."

Tapetsören tog fram en stol, på hvilken adelsmannen behagade sätta sig.

"Jag är till er tjänst, hans nåd!"

"Såvidt jag vet har ni förut verkställt min aflidne broders uppdrag?"

(Forts.)

Albion. Polka.

A Cantat.

Piano.

The musical score for "Albion. Polka." is written for piano in 2/4 time. It consists of seven systems of music, each with a treble and bass staff. The key signature is one sharp (F#). The score includes various dynamic markings: *p* (piano), *f* (forte), and *ff* (fortissimo). The first system begins with a *p* marking and includes the instruction "Cres." (Crescendo). The second system features *f* markings. The third system includes *ff* and *p* markings. The fourth system includes *ff* and *f* markings. The fifth system includes *f* and *ff* markings. The sixth system includes *f* and *ff* markings. The seventh system includes *f* and *ff* markings. The score concludes with a final cadence in the bass staff.

Romance.

Allegretto. *Rosenhain.*
Piano. *p con dolore.*

8^v loco

Ped. Ped. Ped.

This system contains the first two staves of music. The upper staff features a melodic line with slurs and a dynamic marking of 8^v. The lower staff provides harmonic accompaniment with several 'Ped.' (pedal) markings.

8^v loco a tempo.

Ped. rit. decresc.

This system contains the next two staves. The upper staff continues the melodic line, marked with 8^v and loco. The lower staff includes 'Ped.', 'rit.', and 'decresc.' markings. The system concludes with a 2/4 time signature change.

This system contains two staves of music, primarily consisting of block chords and harmonic accompaniment in the lower register.

This system contains two staves of music, featuring a melodic line in the upper staff and harmonic accompaniment in the lower staff.

cres cen

This system contains two staves of music. The lower staff features a series of chords with a 'cres' (crescendo) and 'cen' (crescendo) marking.

do rit. il canto con molto espressione.

This system contains two staves. The lower staff begins with a 'do' marking and a 'rit.' (ritardando) marking. The system concludes with the instruction 'il canto con molto espressione'.

First system of musical notation, consisting of a treble and bass staff. The treble staff contains a melodic line with various ornaments and slurs. The bass staff contains a rhythmic accompaniment. The instruction *il comp. leggerissimo* is written below the treble staff.

Second system of musical notation, continuing the piece with similar melodic and accompanimental lines.

Third system of musical notation, featuring a dynamic marking *p* (piano) in the bass staff.

Fourth system of musical notation, including dynamic markings *fz* (forzando) and *p* (piano).

Fifth system of musical notation, featuring a *ten* (tenuto) marking above the treble staff and a *f* (forte) marking in the bass staff.

decresc.

Sixth system of musical notation, including a *cil* (crescendo) marking in the treble staff, a *pp* (pianissimo) marking in the bass staff, and a *Ped.* (pedal) marking. The system concludes with a *rit.* (ritardando) marking and a fermata.

gr.....